

Nr 6

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 274 § lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse, m. m.

Genom en den 17 december 1965 dagtecknad proposition, nr 5 år 1966, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 274 § lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse,

2) lag angående ändrad lydelse av 13 § lagen den 9 juni 1950 (nr 272) om rätt för utländsk försäkringsanstalt att driva försäkringsrörelse här i riket.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i bestämmelserna för redovisning av försäkringsbolagens livförsäkringsfonder. Ändringarna berör i huvudsak den s. k. bundna sektorn. Dock föreslås införande av fri sektor för försäkringar i utländsk valuta.

Förslaget om den bundna sektorn innebär bl. a. en höjning av nuvarande redovisningsgräns för inteckningar, två tredjedelar av senast fastställda taxeringsvärde, till fyra femtedelar av detta värde när redovisningen avser jordbruks-, bostads-, kontors- eller affärsfastigheter. Vidare föreslås det nu föreskrivna, oavvisliga kravet på brandförsäkring av den intecknade fastighetens byggnader uppmjukat med en dispensmöjlighet när det gäller lån till svensk kommun.

Som följd av den omorganisation av Svenska skeppshypotekskassan som ägde rum våren 1965, då samtidigt Skeppsfartens sekundärlånekassa inrättades, föreslås nu rätt för försäkringsbolag att inom den bundna sektorn av livförsäkringsfonden få redovisa de obligationer som utfärdas av sekundärlånekassan på samma sätt som f. n. gäller beträffande skeppshypotekskassans obligationer.

De i propositionen föreslagna ändringarna avses skola tillämpas även beträffande utländska försäkringsanstalter med rätt att driva rörelse här i riket.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1966.

De genom propositionen framlagda förslagen är av följande lydelse.

1) Lag

angående ändrad lydelse av 274 § lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse

Häri genom förordnas, att 274 § lagen den 17 juni 1948 om försäkringsrörelse¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

274 §.

Vid envar ————— av staten;

2. obligationer utfärdade av Sveriges allmänna hypoteksbank, konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Svenska bostadskreditkassan eller Svenska skeppshypotekskassan eller av kreditaktiebolag, som enligt vad därom finnes stadgat står under tillsyn av bankinspektionen;

3. av riksbanken, svenskt bankaktiebolag, *postsparbanken*, svensk sparbank, *Svenska jordbrukskreditkassan* eller centralkassa för jordbrukskredit utfärdade fordringsbevis, med undantag av sådana för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar, som medföra rätt till betalning först efter utfärdarens övriga fordringsägare (förlagsbevis);

4. obligationer eller ————— svenskt bankaktiebolag;

6. skuldförbindelser, för vilka bolaget äger säkerhet genom inteckning i *fast egendom inom två tredjedelar av senast fastställda taxeringsvärde, ävensom skuldförbindelser med säkerhet av inteckning i tomträtt inom två tredjedelar av senast fastställda taxeringsvärde och med den ytterligare begränsning med hänsyn till tomträttsavtalets innehåll eller andra omständigheter, som för-*

2. obligationer utfärdade av Sveriges allmänna hypoteksbank, konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Svenska bostadskreditkassan, Svenska skeppshypotekskassan eller *Skeppsfartens sekundärlånekassa* eller av kreditaktiebolag, som enligt vad därom finnes stadgat står under tillsyn av bankinspektionen;

3. av riksbanken, svenskt bankaktiebolag, *postbanken*, svensk sparbank eller centralkassa för jordbrukskredit utfärdade fordringsbevis, med undantag av sådana för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar, som medföra rätt till betalning först efter utfärdarens övriga fordringsägare (förlagsbevis);

6. skuldförbindelser, för vilka bolaget äger säkerhet genom inteckning i *jordbruks-, bostads-, kontors- eller affärsfastighet inom fyra femtedelar eller i annan fastighet inom två tredjedelar av senast fastställda taxeringsvärde eller inteckning i tomträtt, till vilken hör byggnad som är avsedd för bostads-, kontors- eller affärsändamål, inom fyra femtedelar eller i annan*

¹ Senaste lydelse av 274 § se 1963: 77.

(Nuvarande lydelse)

säkringsinspektionen föreskriver; dock att i varje fall åbyggnad skall, för att inteckning i fastigheten eller tomträten må godkännas, vara brandförsäkrad i försäkringsbolag som avses i denna lag eller i utländsk försäkringsanstalt med rätt att driva försäkringsrörelse här i riket;

(Föreslagen lydelse)

tomträtt inom två tredjedelar av senast fastställda taxeringsvärde, allt med den ytterligare begränsning som försäkringsinspektionen föreskriver med hänsyn till tomträttsavtalets innehåll eller annan omständighet,

dock att, utom i fråga om sådant lån till svensk kommun för vilket försäkringsinspektionen medgivit undantag, åbyggnad skall, för att inteckning i fastigheten eller tomträten må godkännas, vara brandförsäkrad i försäkringsbolag som avses i denna lag eller i utländsk försäkringsanstalt med rätt att driva försäkringsrörelse här i riket;

7. inhemska eller — — — — — kunna medgivas.

Utan hinder av vad i första stycket är stadgat må ett belopp, motsvarande högst en tiondel av försäkringsfonden för egen räkning för försäkringar i svensk valuta, redovisas i andra värdehandlingar än i första stycket 1—7 avses, dock icke i aktier.

Utan hinder av vad i första stycket är stadgat må ett belopp, motsvarande högst en tiondel av försäkringsfonden för egen räkning, redovisas i andra värdehandlingar än i första stycket 1—7 avses, dock icke i aktier.

Med försäkringsfond — — — — — återförsäkringsgivares ansvarighet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1966.

2) Lag

angående ändrad lydelse av 13 § lagen den 9 juni 1950 (nr 272) om rätt för utländsk försäkringsanstalt att driva försäkringsrörelse här i riket

Härigenom förordnas, att 13 § lagen den 9 juni 1950 om rätt för utländsk försäkringsanstalt att driva försäkringsrörelse här i riket skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

13 §.

Försäkringsfonden med — — — — — i återförsäkring.

Utan hinder av vad i första stycket är stadgat må ett belopp, motsvaran-

Utan hinder av vad i första stycket är stadgat må ett belopp, motsvaran-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

de högst en tiondel av försäkringsfonden för egen räkning för försäkringar i svensk valuta, redovisas i andra värdehandlingar än i första stycket avses, dock icke i aktier.

de högst en tiondel av försäkringsfonden för egen räkning, redovisas i andra värdehandlingar än i första stycket avses, dock icke i aktier.

Med försäkringsfond — — — — återförsäkringsgivares ansvarighet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1966.

Inledning

Svenska försäkringsbolags riksförbund (riksförbundet) har i framställning till chefen för finansdepartementet hemställt om vissa ändringar i 274 § lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse (FL). Paragrafen innehåller bestämmelser om redovisning av livförsäkringsfond.

Över framställningen har efter remiss yttranden avgetts av försäkringsinspektionen, fullmäktige i riksbanken, kommerskollegium, bostadsstyrelsen, kreditinstitututredningen samt Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och Svenska bostadskreditkassan gemensamt.

Kommerskollegium har överlämnat yttranden från handelskamrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Gävle.

Beträffande gällande rätt m. m. torde utskottet få hänvisa till propositionen s. 5—7.

Riksförbundets hemställan

Riksförbundet hemställde att 274 § FL måtte ändras i följande hänseenden.

1. Förbundet begärde att den i paragrafens första stycke 6 angivna gränsen för redovisning av in-teckningslån skulle höjas till 80 % av senast fastställda taxeringsvärde när det gäller andra fastigheter eller tomträtter än bolagets egna.

2. Nyss angivna redovisningsgräns begärdes höjd till 100 % i fråga om bolagets egna fastigheter och tomträtter.

3. Förbundet önskade att samma stadgande skulle kompletteras med en bestämmelse för sådana fall där taxeringsvärde ännu ej fastställts för fastighet eller tomträtt eller där på grund av ny-, till- eller ombyggnad ansökan om fastställande av preliminärt taxeringsvärde gjorts men inte prövats. Förbundet föreslog att redovisning av in-teckning skulle få ske inom 75 % av ett av bolaget beräknat uppskattningsvärde på sådana fastigheter eller tomträtter.

4. Förbundet begärde att det i samma stadgande upptagna kravet på

brandförsäkring skulle kunna efterges i den omfattning och på de villkor försäkringsinspektionen bestämmer när det gäller lån till kommun.

5. Förbundet hemställde att den s. k. fria sektorn skulle utvidgas från en tiondel till en femtedel av försäkringsfonden för egen räkning. Samtidigt önskade förbundet införa fri sektor även beträffande försäkringar i utländsk valuta.

6. Förbundet hemställde om rätt att inom den fria sektorn redovisa även aktier.

Efter remissbehandlingen har riksförbundet frånfallit sin hemställan såvitt avser punkterna 2 och 6 samt modifierat den beträffande punkten 3.

Beträffande riksförbundets motivering för sin hemställan och remissyttrandena torde utskottet få hänvisa till propositionen s. 8—21.

Riksförbundet har i ärendet ingivit en skrift till utskottet.

Departementschefen

Vid lagrådsremissen anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Sträng*, följande.

Ett livförsäkringsavtal ompänner i regel en avsevärd tidrymd, inte sällan större delen av den försäkrades livstid. Den avgift som försäkringstagarna enligt avtalet har att erlagga för försäkringen, premien, utgör grundvalen för försäkringsbolagets möjlighet att fullgöra sin motprestation, utbetalande av försäkringssummorna. Livförsäkringar innehåller ofta ett sparmoment. Här kan nämnas de sammansatta kapitalförsäkringarna för dödsfall, där försäkringssummorna betalas ut vid viss uppnådd ålder eller vid dödsfall dessförinnan, samt framför allt de viktiga pensionsförsäkringarna, inom vilka en betydande kapitalansamling äger rum. De medel som livförsäkringsbolagen på grund härav förvaltar för försäkringstagarnas räkning uppgår f. n. till ett betydande belopp (vid utgången av år 1964 uppgick omslutningen av livförsäkringsbolagens balansräkningar till omkring 16 miljarder kr.). Huvudparten av dessa uppsamlade medel motsvarar försäkringsbolagens skuld till de försäkrade.

Enligt gällande bestämmelser skall bolags ansvarighet på grund av sina försäkringsåtaganden tas upp i dess balansräkning som skuld under benämningen försäkringsfond. Med hänsyn till de försäkrade är det självfallet av vikt att dessa medel förvaltas på sådant sätt att bolagen är i stånd att vid varje tidpunkt fullgöra sina förbindelser enligt ingångna försäkringsavtal. I syfte att säkerställa detta har i FL meddelats bestämmelser om placeringen av medel som motsvarar försäkringsfonden i fråga om livförsäkring.

Beträffande förvaltningen av de medel som motsvarar försäkringsfonden står kravet på placering i säkra objekt i förgrunden. Dessutom anmäler sig

krav på bästa möjliga avkastning och på tillfredsställande likviditet. Vid sidan härav måste man emellertid komma ihåg att försäkringsbolagen har en viktig uppgift som kapitalförsörjare på kreditmarknaden, särskilt vad gäller långfristiga lån. Placeringsbestämmelserna i FL måste således också ses mot bakgrunden av en ur samhällets synpunkt önskvärd investeringspolitik.

Som det nu är återspeglar 274 § FL nyss anförda betraktelsesätt genom att *dels* binda den huvudsakliga delen av försäkringsfonden att redovisas i vissa i säkerhetsavseende betryggande värdehandlingar, bland vilka återfinns placeringsobjekt ägnade att tillgodose samhälleligt betydelsefulla investeringsbehov, *dels* tillåta fri placering för återstående del av fonden, en tiondel av densamma.

Under de senaste åren har frågan om realvärdesäkring av tillgodohavanden i nominalvärde fått ökad aktualitet. Diskussionen kring värdesäkringskommitténs betänkande »Indexlån» (SOU 1964: 1—2) är i detta avseende betydande. Frågan är av största betydelse för placeringar som är bundna för lång tid. Livförsäkringssparandet är i högre grad än annat institutionellt sparande långsiktigt och bundet.

Livförsäkringsbolagen har i skilda sammanhang anfört önskemål om liberalisering av gällande fondredovisningsbestämmelser i syfte att kunna öka det förvaltade kapitalets avkastning och därmed minska de ogynnsamma verkningar för försäkringssparandet som ett fallande penningvärde medför. Värdesäkringskommittén har inte haft möjlighet att företa de utredningar som är nödvändiga för ett ställningstagande till utformningen av försäkringsbolagens placeringsregler (SOU 1964: 1 s. 94). Som ett led i nu nämnda liberaliseringssträvanden från försäkringsbolagens sida ingår den i förevarande sammanhang aktuella framställningen från riksförbundet om ändring av 274 § FL.

Riksförbundets ändringsförslag berör formellt sett endast bestämmelserna för försäkringsfondredovisningen men skulle, om det genomfördes, få konsekvenser som i vissa avseenden sträcker sig vida härutöver. Jag vill därvid särskilt peka på frågorna om vidgning av den fria sektorn och rätten att placera i aktier. Även den begärda höjningen av redovisningsgränsen för fastighetslån och den därmed sammanhängande frågan om taxeringsvärdet som underlag vid beräkning av redovisningsgränsen innefattar problem av större räckvidd.

Rent allmänt vill jag här framhålla att jag delar riksförbundets åsikt att åtgärder bör vidtas för att förbättra villkoren på lång sikt för försäkringssparandet. Så länge försäkringssparandet förekommer i sin nuvarande form bör alla ansträngningar göras i syfte att skydda sparrarna mot de ogynnsamma verkningarna av en penningvärdeförsämring.

Som riksbanksfullmäktige påpekat i sitt remissyttrande måste emellertid, vid sidan av önskemålet om förbättrad avkastning, allmänna samhällsekonomiska synpunkter beaktas. En vidgning av den fria sektorn skulle — liksom medgivande till aktieplacering inom densamma — i hög grad återverka på den totala lånemarknaden och därmed aktualisera de placeringsbestämmelser som gäller för andra typer av kreditinstitut. Enligt direktiven för kreditinstitututredningen skall utredningen verkställa en förutsättningslös avvägning av de olika kreditinstitutens inbördes ställning och funktion på kreditmarknaden. Kreditinstitututredningen har — med undantag för herr Callans — vid remissbehandlingen biträtt förslaget om vidgning av den fria sektorn. De av riksbanksfullmäktige anförda synpunkterna, som måste anses tungt vägande, leder mig emellertid till den uppfattningen att båda de nu berörda frågorna — den fria sektorns vidgning och aktieplaceringsrätten — bör anstå i avvaktan på ytterligare överväganden. F. ö. vill jag beträffande den fria sektorn framhålla att enligt försäkringsinspektionens uppgift en inte ringa del av densamma fortfarande står outnyttjad, även om förhållandena härvidlag varierar mellan de olika försäkringsbolagen.

Övriga åtgärder, som riksförbundet föreslagit, har inte samma kreditpolitiska räckvidd.

Beträffande redovisningsgränsen för fastighetslån begär riksförbundet, som efter remissbehandlingen frångått sin ursprungliga ståndpunkt, en höjning för alla fastighetskategorier utom industrifastigheter från nu gällande två tredjedelar av senast fastställda taxeringsvärde till fyra femtedelar av nämnda värde. För kategorien industrifastigheter föreslås ingen ändring av gällande bestämmelser. Näringslivets representanter bland remissinstanserna är genomgående positivt inställda till förslaget. Kreditinstitututredningen förordar en höjning av redovisningsgränsen för jordbruks-, bostads-, kontors- eller affärsfastigheter till 80 % av taxeringsvärdet. För övriga fastigheter tillstyrks ingen höjning. Försäkringsinspektionen är av samma mening som utredningen såvitt avser höjningen men anser att redovisningsgränsen för fastigheter av annat slag samtidigt bör sänkas till hälften av taxeringsvärdet. Riksbanken vill begränsa höjningen till att avse endast bostadsfastigheter. En särskild fråga tas upp av bostadsstyrelsen, som anser att det pantvärde som fastställs enligt de statliga lånebestämmelserna bör läggas till grund för bedömandet av in-teckningssäkerheten i stället för taxeringsvärdet. Även stadshypotekskassan och bostadskreditkassan berör spörsmålet om grundvalen för bestämmandet av säkerhetsgränsen.

En höjning av redovisningsgränsen bör, såvitt jag kan finna, kunna ske för jordbruks-, bostads-, kontors- och affärsfastigheter utan att solvenskravet eftersätts. Jag vill i sammanhanget framhålla att till jordbruksfastighet,

liksom fallet är i banklagstiftningen, bör kunna räknas även skogsfastighet.

Innan jag så övergår till att behandla frågorna om taxeringsvärdet som grundval för redovisning av inteckningar, nya redovisningsgränser samt behandlingen i redovisningshänseende av inteckningar när det gäller andra fastighetskategorier än jordbruks-, bostads-, kontors- eller affärsfastigheter, vill jag beröra ytterligare ett i sammanhanget betydelsefullt spörsmål, som helt förbigåtts i det föregående. Den 15 september i år beslöt Kungl. Maj:t inhämta lagrådets yttrande rörande ett inom justitiedepartementet upprättat förslag till lag om fast egendom och vad därtill hör. Den nya lagen avses träda i kraft den 1 januari 1967. Enligt den föreslagna lagen sker ingen större ändring i nuvarande förhållanden utom i fråga om industrifastigheter. Till industrifastighet avses skola höra, utöver vad som nu utgör fast egendom, maskin- och annan utrustning som tillförts fastigheten för att användas i den industriella verksamheten huvudsakligen på denna fastighet. Fordon, kontorsutrustning och handverktyg räknas emellertid inte till fastigheten. Frågan i vad mån de föreslagna reglerna om fast egendom kommer att påverka fondredovisningen blir, om man behåller det nuvarande systemet att anknyta redovisningsgränserna till taxeringsvärdet, beroende av samordningen mellan de civilrättsliga och de skatterättsliga reglerna om fastighetsbegreppet. Frågan om en sådan samordning ämnar jag låta utreda inom finansdepartementet. Jag vill emellertid förutskicka att jag kommer att föreslå att de nuvarande skatterättsliga reglerna om fastighetsbegreppet skall gälla under tiden före nästa allmänna fastighetstaxering, vilken normalt skall ske år 1970.

Redan vid tillkomsten av FL diskuterades möjligheten av att bestämma lånegränsen för vissa fastigheter i förhållande till det avkastningsvärde som fastställdes av den då existerande byggnadslånebyrån i stället för i förhållande till taxeringsvärdet. I prop. 1948: 50 anförde föredraganden (s. 217) bl. a. att förslaget inte saknade sitt intresse men att förhållandena manade till stor försiktighet. Den allmänna fastighetstaxeringen frångicks inte som värderingsnorm. Frågan dryftades ingående för stadshypoteks- och bostadskreditväsendets vidkommande i samband med omorganisationen av stadshypoteks- och bostadskreditinstitutionerna. För dessa institutioner slopades taxeringsvärdena som norm för säkerhetskravet vid föreningarnas långivning. I stället infördes som sådan norm de uppskattningsvärden som föreningarna skall åsätta låneobjekten. Vid lån till fastigheter som finansieras med statligt bostadslån skall emellertid det pantvärde som fastställts enligt de statliga lånebestämmelserna läggas till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet, om inte särskilda skäl föranleder annat. (Se prop. 1963: 163 s. 54, B:oU 26 s. 23, rskr 349, SFS 1963: 573, 30 § och 1963: 575, 30 §.)

Även bortsett från de synpunkter som jag här hänvisat till kan det nu — med hänsyn till vad jag nämnt i det föregående beträffande förslaget till nya civilrättsliga regler om vad som skall anses utgöra fast egendom — före-

falla naturligt att helt frångå taxeringsvärdet som underlag för belåningsvärdet. När det gäller försäkringsbolagens kapitalplaceringar gör emellertid trygghetskraven sig så starkt gällande att man inte utan ingående belysning bör överge ett system som i detta hänseende fungerat tillfredsställande. Även om bostadsstyrelsens synpunkter är värda allt beaktande ger dock styrelsens yttrande inte tillräckligt underlag för en bedömning av de följder som en redovisning enligt styrelsens förslag skulle få för försäkringsbolagen i soliditetshänseende. Dessutom löser förslaget inte de svårigheter i fondredovisningsavseende som ett utvidgat fastighetsbegrepp skapar på industrilåneområdet. Överger man det nuvarande taxeringsvärdet som underlag för bestämmande av säkerheten vid industrilån, måste man nämligen — av skäl som jag i det följande närmare skall gå in på — helt omarbета redovisningsbestämmelserna för sådana lån. Även om en sådan omarbetning förefaller nödvändig inom en inte alltför avlägsen framtid, skulle det innebära en olycklig fördröjning av liberaliseringen ifall frågan om grundvalen för redovisningen skulle behöva lösas tillsammans med de förslag i övrigt som här behandlas. Jag förordar således att taxeringsvärdet som det bestäms enligt nuvarande regler tills vidare bibehålls som grund vid bestämmande av redovisningsgränserna.

Beträffande maximigränsen är det en allmänt förekommande mening att redovisning bör få ske intill 80 %, dvs. fyra femtedelar av senast fastställda taxeringsvärde. Det sagda berör emellertid, såsom framgår av vad jag tidigare anfört, inte andra kategorier än jordbruks-, bostads-, kontors- och affärsfastigheter. Till återstående fastighetskategorier återkommer jag i det följande. Stadshypotekskassan och bostadskreditkassan föreslår emellertid en något snävare belåningsgräns, nämligen 75 % av försäkringsbolagets uppskattningsvärde under förutsättning att gränsen dock inte i något fall får överstiga 80 % av taxeringsvärdet. Genom en sådan regel, anser nämnda institutioner, skulle bolagens ansvar för ett riktigt avvägt belåningsvärde poängteras. Min uppfattning är att en maximigräns vid fyra femtedelar av taxeringsvärdet är tillräcklig ur säkerhetssynpunkt när det gäller dessa kategorier av fastigheter. Ytterligare bestämmelser förefaller onödigt komplicerande. Omprövning av denna gräns måste naturligtvis ske om de nuvarande reglerna om fastighetsbegreppet vid taxeringen överges.

Som tidigare framhållits föreslår försäkringsinspektionen en sänkning av belåningsrätten för andra fastighetskategorier än jordbruks-, bostads-, kontors- och affärsfastigheter från nuvarande två tredjedelar till hälften av taxeringsvärdet. Kategorien industrifastigheter tilldrar sig här givetvis det största intresset. Inspektionen betonar att det kan ifrågasättas huruvida inteckning i industrifastighet över huvud taget bör tas upp bland de värdehandlingar som generellt godkänns i bunden sektor med tanke på att det i många fall är företagens bärighet som är helt avgörande för tryggheten och inte fastighetsinteckningen. En gräns vid 50 % av taxeringsvärdet skulle anknyta till

den praxis som utvecklats på området. Sänkingsförslaget bör dessutom ses i samband med förslaget om ökat utrymme för fri placering, vilket inspektionen understöder.

Frågan om acceptabla säkerheter för industrilån är komplicerad. Den har i flera avseenden betydligt större räckvidd än vad som framgår av det hittills anförda. Så t. ex. uppkommer liknande problem vid emission av industriobligationer. För någon tid sedan introducerades på den svenska marknaden obligationer med s. k. negativ klausul. För sådana obligationer lämnas inte realsäkerhet utan låntagaren utfäster sig i stället att inte skuldsätta sig mer än i viss närmare angiven grad. I den mån sådana obligationer offentligen utbjuds av svensk affärsbank äger f. ö. ett försäkringsbolag redovisa dem i den bundna sektorn av försäkringsfonden. Även om realsäkerhet ställs för industriobligationer kan i fortsättningen — efter införande av de nya reglerna om vad som skall anses utgöra fast egendom — säkerheten för industriobligationer i vilka försäkringsfondmedel placerats komma att befinna sig ovanför de säkerhetsgränser som iaktas mot bakgrunden av nuvarande civilrättsliga regler för fastighetsbegreppet. Å andra sidan måste man komma ihåg att den föreslagna ändringen av fastighetsbegreppet är föranledd huvudsakligen av ett önskemål från näringslivets sida att bättre kunna utnyttja de faktiska säkerheter som finns i ett välkonsoliderat industriföretag. Jag anser sålunda att frågan för försäkringsbolagens vidkommande måste uppmärksammas i fortsättningen. Som jag redan nämnt vore det olyckligt om de ytterligare överväganden som fordras i fråga om säkerheter för industrilån skulle fördröja en liberalisering av försäkringsbolagens fondredovisningsregler. I avvaktan på dessa ytterligare överväganden förefaller det mig lämpligast att lämna redovisningsbestämmelserna angående industrifastigheter utan ändring.

Riksförbundet framhåller att obebyggda fastigheter och tomträtter enligt försäkringsinspektionens förslag omfattas av den lägre redovisningsgränsen. Jag har inte förordat inspektionens sänkingsförslag. Enligt min uppfattning bör nuvarande redovisningsregler gälla även såvitt avser obebyggda fastigheter och tomträtter utan tillhörande byggnad.

En fråga av mindre betydelse är riksförbundets förslag om rätt för försäkringsbolag att använda eget uppskattningsvärde som redovisningsgrund för det fall att taxeringsvärde ännu inte fastställts för fastighet eller tomträtt eller där på grund av ny-, till- eller ombyggnad ansökan om fastställande av preliminärt taxeringsvärde gjorts men inte prövats. Förslaget gav i sin ursprungliga form anledning till smärre erinringar från de remissinstanser som i huvudsak var positivt inställda. Förbundet modifierade sitt förslag i överensstämmelse med dessa erinringar. Emellertid är majoriteten inom riksbanksfullmäktige motståndare till förslaget med motivering att det skulle i onödan komplicera lagtexten. Med hänsyn till vad

jag i det föregående anfört om nödvändigheten att ytterligare belysa taxeringsvärdets roll i framtiden som måttstock vid bestämmande av realsäkerhetsgränser bör enligt min mening frågan om uppskattningsvärde för de speciella, här avsedda fallen tas upp i sitt större sammanhang. Därför biträder jag inte f. n. riksförbundets ändringsförslag i detta avseende.

Kvarstående förslag, dvs. om möjlighet att dispensera från kravet på brandförsäkring av byggnad på fastighet, för vilken inteckning redovisas inom försäkringsfondens bundna sektor, samt om inrättande av fri sektor för försäkringar i utländsk valuta har inte föranlett erinringar från remissinstansernas sida. Jag har redan — i samband med diskussionen om utvidgning av den fria sektorn — förklarat mig beredd att tillstyrka inrättandet av en fri sektor för försäkringar i utländsk valuta. Som konsekvens härav bör ändring vidtas även såvitt avser utländska försäkringsanstalter med rätt att driva rörelse här i riket. Även den begärda möjligheten till dispens från brandförsäkringskravet anser jag böra införas i FL.

Departementschefen yttrar vidare att han under våren 1965 i samband med omorganisationen av Svenska skeppshypotekskassan och inrättandet av Skeppsfartens sekundärlånekassa, framhållit att obligationer, som sekundärlånekassan utfärdar, borde få användas för redovisning av livförsäkringsfonder samt att uttalandet icke väckt någon gensaga. Nu föreslås sålunda att denna möjlighet öppnas genom ett tillägg i 274 § första stycket 2 FL. Anledningen till att orden »Svenska jordbrukskreditkassan» föreslås uteslutna ur 274 § första stycket 3 är enligt departementschefen att kassan numera upphört och några fordringsbevis utfärdade av kassan enligt uppgift inte innehåller något försäkringsbolag. Att ordet »postsparbanken» föreslås utbytt mot ordet »postbanken» är föranlett av organisatoriska förändringar inom postbanken. Den reella innebörden är att även fordringsbevis som utfärdats inom postgirorörelsen får redovisas inom den bundna sektorn.

Slutligen tillägger departementschefen att de nu föreslagna redovisningsreglerna för livförsäkringsfond kommer att tillämpas även på premiereserverna vid allframtidförsäkring och på säkerhetsfond för bolag som meddelar såväl livförsäkring som annan försäkring än personförsäkring. Detta följer av hänvisningen i 275 och 277 §§ till 274 §.

De föreslagna lagändringarna bör enligt departementschefen träda i kraft den 1 juli 1966.

Lagrådet

Lagrådet har lämnat lagförslagen utan erinran.

Utskottet

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får därför hemställa,

att förevarande proposition, nr 5, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 8 februari 1966

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Erik Svedberg, Ernulf, Arvidson, Lundin, Ferdinand Nilsson, Schött, Helge Karlsson och fru Lilly Ohlsson;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, herrar Östrand, Svensson i Vä, fru Kristensson, herr Gustafsson i Borås, fröken Bergegren, herrar Martinsson och Jönsson i Malmö.

Särskilt yttrande

av herrar *Ernulf, Schött* och fru *Kristensson*.

I en till utskottet från Svenska försäkringsbolags riksförbund inkommen promemoria angående 274 § lagen om försäkringsrörelse har förbundet på anförd motivering sammanfattningsvis yttrat följande.

Sammanfattningsvis får alltså uttalas, att 274 § FL — liksom lagen i övrigt — tillkommit med de enda syftena att tillgodose försäkringstagarnas intressen och i detta fall kraven på säkerhet, god avkastning och tillfredsställande likviditet samt att skilda samhällliga önskemål om inriktningen av investeringspolitiken kan tillgodoses genom andra lagar och med andra medel. En annan sak är att, därest statsmakternas önskemål om investeringspolitiken är framsynta och ekonomiskt välavvägda, det torde finnas alla skäl för försäkringsbolagen att bidra till att uppfylla dessa önskemål såsom väl överensstämmande med försäkringstagarnas.

Detta yttrande ger vid handen att departementschefens uttalande (propositionen s. 22 och utlåtandet s. 5 f.) vållat tveksamhet rörande lagrummets syfte. Med hänsyn härtill hade utskottet enligt vår mening bort uttala att syftet med bestämmelsen nu liksom vid lagens tillkomst icke är att styra försäkringsbolagens investeringspolitik utan att tillgodose försäkringstagarnas intressen.